

NEA

onderdeel van Panteia

Concept

Managementsamenvatting

Actualisatie Reizigersonderzoek Noord-Brabant

(november 2009)

drs. B. Schepers

Dit rapport is uitgebracht aan Provincie Noord-Brabant.

Kenmerk R20100037/31210000/BSC/MDU

Versie 2

Zoetermeer, februari 2010

©   Het gebruik van cijfers en/of tekst uit dit rapport is uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming van de Provincie Noord-Brabant.

Concept

Managementsamenvatting

Actualisatie Reizigersonderzoek Noord-Brabant

(november 2009)

Inhoudsopgave

1	INLEIDING EN PROBLEEMSTELLING	4
2	HET ONDERZOEK IN 2009	5
3	DE RESULTATEN	6

1 Inleiding en probleemstelling

Ter bevordering van het OV in de Provincie Noord-Brabant heeft de provincie een aantal tariefacties in gang gezet:

- per 1 mei 2008 GOV-1: goedkoop OV voor kinderen tot en met 11 jaar en senioren vanaf 65 jaar;
- per 1 januari 2009 GOV-2: goedkoop OV ook voor de overige categorieën.

Aan NEA is gevraagd metingen uit te voeren die als nul- en éénmeting voor GOV-2 kunnen worden gehanteerd.

Over het onderzoek van 2008 is eerder gerapporteerd, in deze samenvatting vindt u de resultaten van het onderzoek van 2009 en de vergelijking tussen de nulmeting (2008) en de éénmeting (2009).

Dit verschil kan, na correctie voor overige factoren die van invloed zijn op de ontwikkeling van het aantal reizigerskilometers, als schatting van het effect van GOV-2 worden gehanteerd.

2 Het onderzoek in 2009

De meting is uitgevoerd in de vorm van knooppunttellingen. Op de 27 belangrijkste knooppunten van het busnetwerk zijn gedurende een gehele werkdag, verdeeld over twee verschillende halve dagen, alle instappers en uitstappers geteld. Daarnaast is op de drukste knooppunten ook op een zaterdag geteld. De tellingen hebben in de weken 46, 47 en 48 conform het volgende schema plaatsgevonden.

Figuur 2.1 Gerealiseerd telschema

	WEEK 46				WEEK 47				WEEK 48			
UNGSCHRIJVING / KNOPPUNTNAAM	DIN 11 NOV dienst1 - dienst2	DON 12 NOV dienst1 - dienst2	ZAT 14 NOV weekenddienst	DIN 17 NOV dienst1 - dienst2	DON 18 NOV dienst1 - dienst2	ZAT 20 NOV weekenddienst	DIN 23 NOV dienst1 - dienst2	DON 24 NOV dienst1 - dienst2	DIN 26 NOV dienst1 - dienst2			
01= Bergen op Zoom, station NS												
02= Steenbergen, Bussstation + Ravelijnstraat												
03= Oud Gastel, Bussstation												
04= Rosendaal, station NS												
05= Etten-Leur, Centrum												
06= Brada, station NS												
07= Baarle Nassau, St Janstraat												
08= Zevenbergen, station NS												
09= Wageningen, Kruispunt												
10= Oosterhout, Bussstation												
11= Raamsdonksveer, Bussstation												
12= Sileeuwijk, Tol West + Tol Oost												
13= Wijk en Aalburg, Kromme Nul												
14= 's Hertogenbosch, station NS												
15= Waalwijk, Bussstation												
16= Tilburg, station NS												
17= Oirschot, St Jansstraat												
18= St Oedenrode, Corridor												
19= Eindhoven, station NS												
20= Helmond, station NS												
21= Veghel, Bussstation												
22= Uden, Bussstation												
23= Oss, station NS												
24= Grave, Bussstation												
25= Mill, Pittland												
26= Cuijk, station NS												
27= Boxtmeer, station NS												

De resultaten van de tellingen zijn gebruikt om de resultaten van het grootschalige reizigersonderzoek dat in 2006 is gehouden opnieuw te actualiseren en op het niveau van november 2009 te brengen. Met behulp van deze geactualiseerde resultaten zijn vervolgens resultaten per concessie berekend. Deze aanpak komt geheel overeen met het onderzoek zoals in 2008 uitgevoerd.

3 De resultaten

Per knooppunt

In de volgende tabel zijn de resultaten van de tellingen per knooppunt in november 2009 opgenomen.

Tabel 3.1 Aantal reizigers (instappers + uitstappers) per knooppunt per werkdag

<i>Knooppunt</i>	<i>Aantal reizigers</i>
Bergen op Zoom, station NS	2.964
Steenbergen, Busstation + Ravelijnstraat	586
Oud Gastel, Busstation	1.817
Roosendaal, station NS	3.897
Etten-Leur, Centrum	1.089
Breda, station NS	30.092
Baarle Nassau, St Janstraat	440
Zevenbergen, station NS	360
Wagenberg, Kruispunt	186
Oosterhout, Busstation	2.658
Raamsdonksveer, Busstation	1.205
Sleeuwijk, Tol (West + Oost)	1.473
Wijk en Aalburg, Kromme Nol	766
's Hertogenbosch, station NS	23.878
Waalwijk, Busstation	1.995
Tilburg, station NS	29.491
Oirschot, St Jorisstraat	579
St Oedenrode, Corridor	143
Eindhoven, station NS	3.132
Helmond, station NS	1.342
Veghel, Busstation	2.595
Uden, Busstation	3.800
Oss, station NS (voor- en achterzijde)	2.348

<i>Knooppunt</i>	<i>Aantal reizigers</i>
Grave, Busstation	1.477
Mill, Fitland	302
Cuijk, station NS	303
Boxmeer, station NS	646
Totaal	119.563

Per concessie

In de volgende tabel zijn de knooppunttellingen van 2009 vertaald naar het aantal instappers per week per concessie en worden deze vergeleken met de resultaten van 2008.

Tabel 3.2 Ontwikkeling aantal reizigers per concessie per week op basis van knooppunttellingen in 2008 en 2009

<i>Concessie</i>	<i>Aantal instappers per week in 2009</i>	<i>Aantal instappers per week in 2008</i>	<i>Index 2009 t.o.v. 2008</i>
Meierij	149,939	128,744	116%
Midden	280,712	235,691	119%
West	305,392	295,131	103%
Oost	71,296	68,676	104%
Totaal Noord-Brabant	807,339	728,245	111%

In deze tabel is een duidelijk verschil in groei te zien tussen de twee concessies met een meer stedelijk karakter/aandeel (Meierij/Den Bosch en Midden/Tilburg) en de meer landelijke concessies. Het effect van GOV-2 is blijkbaar aanzienlijk groter in stadsvervoer dan op regionale lijnen.

Mogelijke verklaringen hiervoor zijn de hogere frequentie van de bussen, de kortere lengte van de verplaatsingen en het grotere aandeel reizen dat niet werk of school gerelateerd is in steden.

Als er reizen zijn waarvoor, volgens de reiziger, de bus als vervoermiddel acceptabel is, het aanbod beschikbaar en kwalitatief en kwantitatief (frequentie) voldoende, dan kan de (lagere) prijs van het OV een belangrijke factor zijn om de overstap naar de bus te maken.

Als we de ontwikkeling van het aantal reizigers per tijdvak beschouwen zien we een kleine stijging in de (ochtend-)spits en een grotere stijging in de dalperioden. In de volgende tabel maken we dat via een vergelijking inzichtelijk.

Tabel 3.3 Aantal reizigers (instappers) op een werkdag naar tijdvak

<i>Tijdvak</i>	<i>Aantal instapper per werkdag 2008</i>	<i>Aantal instappers per werkdag 2009</i>	<i>Index 2009 t.o.v. 2008</i>
Voor 9:00 uur	26,452	27,252	103%
9:00 - 16:00 uur	58,795	67,036	114%
16:00 - 18:00 uur	26,031	31,037	119%
18:00 uur en later	17,015	18,585	109%
Totaal	128,293	143,909	112%

Allereerst dient opgemerkt te worden dat voorgaande tabel alleen betrekking heeft op werkdagen. De groei van het aantal reizigers is voor werkdagen iets hoger (12%) dan gemiddeld (11%).

Uit deze tabel blijkt duidelijk dat het gedifferentieerde tarief in GOV-2 naar spits (op werkdagen voor 9.00 uur) en dal (overig) van invloed is geweest. Hierdoor is de noodzaak tot extra inzet van materieel beperkt omdat groei in het algemeen makkelijker opgevangen kan worden in de dalperioden (waarin er nog niet benutte zitplaatsen in de bussen zijn).

Correctie voor overige factoren

In het voorgaande is de totale ontwikkeling tussen 2008 en 2009 bepaald. Deze ontwikkeling is niet in zijn geheel toe te schrijven aan GOV-2. Ook andere factoren kunnen van invloed zijn geweest op de ontwikkeling van het aantal reizigers.

Om dit (globaal) in beeld te brengen maken we onderscheid naar:

- autonome ontwikkelingen;
- vertraagde ontwikkeling GOV-1;
- uitbreiding van het aanbod.

Verdere analyse van deze drie categorieën leidde tot de volgende conclusies:

- er kan geen van de nullijn afwijkende autonome ontwikkeling worden vastgesteld;
- het effect van de vertraagde ontwikkeling van GOV-1 is niet bekend;
- het effect van het toegenomen aanbod wordt op 1,8% geschat.

Voor de groei als gevolg van GOV-2 betekent dit dat deze op circa 9% wordt geschat, waarbij het vertraagde effect van GOV-1 buiten beschouwing is gelaten.

Het resultaat van GOV-1 en GOV-2 in breder perspectief

Vanaf 2006 is een aantal grote onderzoeken (Reizigersonderzoek 2006, en actualisatie hiervan in 2008 en 2009) uitgevoerd waarmee de ontwikkeling van het busgebruik in kaart is gebracht.

Samengevat kan hieruit het volgende worden geconcludeerd:

- het busgebruik is sinds 2006 met circa 5% toegenomen;
- deze toename is met name het gevolg van GOV-1 en GOV-2;
- zonder deze acties was sprake geweest van een daling van circa 8,5%;
- GOV-1 en GOV-2 hebben samen een positief effect gehad van circa 13,5% op het totale busgebruik.

